

Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen: Lietuvai kiekvienas pilietis yra labai brangus

Iki pakartotino referendumo dėl Lietuvos pilietybės išsaugojimo įgijus kitos šalies pilietybę liko mažiau nei dveji metai. Seime šiuo metu intensyviai diskutuojama dėl referendumo formuluotės ir kitų svarbių organizacinių klausimų. Atsakingas pasirengimas, viliamasi, padės išvengti praėjusio balsavimo scenarijaus, kuomet nedaug pritrūko, kad referendumo rezultatas būtų įveikęs Lietuvos Konstitucijos užkardą dvigubai pilietybei. Apie laukiančius ir jau atliktus pasiruošimo darbus, svarbų pasaulio lietuvių indėlį remiant kovojančią Ukrainą ir kitas diasporos aktualijas išskirtiniame interviu almanachui „Pasaulio lietuvis“ kalba Seimo Pirmininkė VIKTORIJA ČMILYLĖ-NIELSEN. Politikė pripažįsta, jog kito būdo pakeisti Konstituciją nėra, todėl ragina kiekvieną pasaulio lietuvių prisidėti prie sėkmingos referendumo baigties, kad Lietuva nebeprarastų didžiausio turto - savo piliečių.

Kalbino Neringa BUDRYTĖ, Italijos lietuvių naujienų portalo ITLIETUVIAI.IT vyriausioji redaktorė

PASAULIOLIETUVIS.LT

Gerbiama Seimo Pirmininke, liko mažiau nei dveji metai iki pakartotinio referendumo dėl Lietuvos pilietybės išsaugojimo, įgijus kitos šalies pilietybę. Seimo valdyba birželį sudarė specialią darbo grupę

referendumui pasirengti. Ką ši darbo grupė jau spėjo nuveikti ir kokie darbai artimiausiu metu laukia?

Darbo grupė, dirbanti nuo birželio mėnesio, nuolat posėdžiavo. Šiuo metu lygiagrečiai vyksta keli svarbiausi procesai: galutinis Konstitucijos straipsnio pakeitimo parengimas, taip pat diskutuojama dėl jau parengto Konstitucinio įstatymo projekto. Šis procesas užtrunka šiek tiek ilgiau, nes įtraukiami ne tik teisininkai, bet ir valstybinių institucijų, pilietinės visuomenės ir diasporos atstovai, tai yra visos pusės, kurioms šis klausimas svarbus. Tikimasi, kad artimiausiu metu projektas bus pateiktas svarstyti politinėms frakcijoms ir susipažinti visuomenei. Pagal tai, kaip suplanuota, prieš balsavimą referendume būtų pateiktas Konstitucinio įstatymo projektas, kad būtų galima eiti į referendumą atviromis kortomis, kad visiems būtų aišku, mokantis iš tų klaidų, kurios buvo padarytos praeityje. Dar vienas lygiagrečiai vykstantis procesas – kalbama su Vyriausybe dėl pasirengimo referendumui, dėl lėšų numatymo ir dėl komunikacijos plano, kas taip pat yra labai svarbu.

Iš tiesų, palyginti su praėjusiu referendumu, tu pasirengimo darbų lyg ir daroma daugiau. Bet ar, Jūsų nuomone, galima tikėtis, kad nepakeitus referendumo sąlygų, jo rezultatas būtų kitoks nei 2019-aisiais? Tuomet buvo kalbama, kad viena pagrindinių nesėkmės priežasčių buvo netinkamas pasirengimas, neaiški formuluotė ir nepakankama politinė valia. Ar ištaisius visas šias klaidas referendumas nepatirs dar vieno fiasko?

Dabartinėje situacijoje yra tokia viltis ir lūkestis, kad ištaisius tas klaidas, iš jų pasimokius ir jų nekartojant, rezultatas būtų kitoks. Tai yra: pateikiant tikslią, precizišką, suprantamą formuluotę ir skiriant daugiau lėšų, dėmesio ir, svarbiausia, laiko pasirengimui. Taip pat, žinoma, ir komunikacijai, kad žinia apie referendumą ir jo svarbą būtų vienodai plačiai paskleista tiek Lietuvoje, tiek diasporoje. Į visus šiuos aspektus stipriai atsižvelgus, reikia manyti, rezultatas bus geresnis. To tikisi ir nori iš esmės visų parlamentinių partijų atstovai. Tikrai labai norėčiau pažymėti, kad Seime yra platus pritarimas tiek referendumo rengimui, tiek ir jo siūlymui leisti daugybinę pilietybę. Tai yra taip pat labai svarbu. Yra buvę daug teorinių ir teisinių diskusijų, netgi labai drąsių pasiūlymų, kaip būtų galima kūrybiškai pažvelgti į tą problemą ir ją kitaip išspręsti. Esu daugelyje diskusijų dalyvavusi ir susipažinusi su įvairiomis idėjomis, tačiau realybė yra tokia, kad teisiškai švarus, teisingas kelias yra vienas, tai yra kartoti tą patį, kas

buvo daroma, bet, žinoma, stengiantis, kad pasirengimas referendumui būtų kito kokybės lygio. Prieš kalbant apie galimus planus B, kitus sprendimo būdus, visų pirma norisi tam planui A skirti maksimaliai resursų, energijos ir tikėtis, kad jis bus sėkmingas.

Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen savo apsilankymu pagerbė PLB XVII Seimą, 2022. Sigito Čiapo nuotr.

Gal tikroji problema, visgi, yra per aukšta, sunkiai įveikiama referendumo kartelė? Trečiajai kadencijai perrinkta PLB pirmininkė Dalia Henke jau dabar ragina galvoti apie planą B, tai yra ieškoti kito kelio pilietybės išsaugojimui įteisinti, kad nebūtų prarasta teisė į gimstant įgytą pilietybę.

Apie kartelės aukštį turime kalbėti, tačiau ši Konstitucijos dalis yra tokia, kad mes, priimdami sprendimą dėl kartelės nuleidimo, sukeltume tokį pavojų ir rizikas, kurios ypač dabartiniu laikotarpiu, kai vyksta karas Europoje, būtų nepateisinamos. Čia yra ta didžioji problema, kurios kito sprendimo nesimato. Kitas dalykas - nors kartelė aukšta, tačiau sėkmingo referendumo tikslas yra pasiekiamas, kad ir nelengvai. Įvertinus padarytas klaidas, buvusias pasirengimo spragas, matyti, kad mes vis dar turime resursų. Todėl nenorėčiau atmesti vilties,

kad šis referendumas gali būti sėkmingas, jam yra rimtai ruošiamasi. Kadangi kalbu leidiniui „Pasaulio lietuvis“, norėčiau kreiptis į kiekvieną skaitytoją, į kiekvieną, kam šis klausimas rūpi, ir pabrėžti, kad visų mūsų prisidėjimas yra labai svarbus. Tai galėtų būti ir paraginimas giminaičių, draugų lietuvių, kurių asmeniškai tas klausimas gal ir nepaliečia, bet nuo Lietuvoje esančių rinkėjų tikrai labai daug kas priklauso, kad jie ateitų, rastų savyje energijos ir pasiryžimo palaikyti šią idėją. Aš tikiu, kad tai – įmanoma.

Skaičiuojama, kad beveik milijonas lietuvių gyvena užsienyje. Tai yra ženklus skaičius žmonių, kurių interesai Lietuvai turėtų rūpėti, juo labiau kad diasporos įtaka ir vaidmuo Lietuvos istorijoje buvo ir yra labai svarbūs. Daugelis išeivių turbūt pagrįstai buvo stipriai nusivylę pirmojo referendumo rezultatais, o gal patys nepakankamai aktyviai dalyvavo balsavime?

Išėjimoje gyvena tikrai daug lietuvių, tai yra didelis resursas rinkėjų, kurie galėtų balsuoti, ir balsavusiųjų procentai tikrai nėra labai dideli. Matome, kokio dydžio yra diaspora kai kuriose valstybėse, tačiau ateina balsuoti palyginti nedidelis procentas. Žinoma, norėtusi aktyvuoti ir pasiekti kiekvieną, o tai praėjusį kartą nebuvo sėkmingai padaryta. Bet nenoriu sakyti, kas mažiau ar daugiau prisidėjo. Tikrai žinau, kad tarp pasaulio lietuvių buvo labai daug aktyvių žmonių, kurie labai nuoširdžiai dėl to dirbo ir pagrįstai nusivylė. Man pačiai labai skaudu girdėti istorijas, kai tenka atiduoti pasą, grąžinti savo pilietybę. Kiekvieną kartą Lietuvai tai yra didžiulis praradimas, norisi, kad to nebebūtų. Dar kartą pakartosiu, kad nebebūtų to nusivylimo, reikalingos mūsų visų pastangos tiek čia, Seime, tiek politikų, tiek dideles auditorijas, autoritetą skirtingoms grupėms turinčių žmonių, vadinamųjų nuomonės formuotojų, kurie gali kalbėti savo auditorijoms. Toje komunikacijos kompanijoje, kurią, žinoma, rengs šios srities profesionalai, aš matyčiau būtinybę, kad ne tik politikai kalbėtų, bet įsitrauktų platesnė visuomenės dalis, pasakodama, kodėl tai yra svarbu.

Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen LR Seimo ir PLB komisijos posėdyje, 2022-09-28. Olgos Posaškovos nuotr.

Iš tiesų šio klausimo svarba kartais pamirštama, bet juk būtent pilietybė yra ta tvirčiausia gija, kuri padeda išsaugoti ir tapatybę, išlaikyti ryšį su tėvyne.

Tai yra labai svarbi gija. Ar galima likti širdyje lietuviu neturint pilietybės? Be jokios abejonės – taip. Bet mano pačios požiūris yra toks, kad valstybė neturėtų bausti tų, kurie nutarė dėl vienu ar kitu priežasčių savo gyvenimą kurti kitoje šalyje, ypač dabar, kai gyvename tokiaame globaliame pasaulyje, kai per vieną gyvenimą dažnam žmogui tenka keisti ir daug profesijų, ir skirtingose vietose pagyventi. Ta galimybė išsaugoti pilietybę, išsaugoti giją su Lietuva, perduoti ją ir kitoms kartoms, nesijausti įskaudintiems, mano galva, labai svarbi. Tai vienas iš tų dalykų, kuriuose mes turime sudaryti galimybę išlaikyti. Kitas ne mažiau svarbus dalykas, kad Lietuvai kiekvienas pilietis yra labai brangus, kad ir kur gyvena – ar Anglijoje, ar Airijoje, ar Amerikoje, ar Australijoje, ar kokioje nors Azijos šalyje. Tie atstumai šiandien yra kur kas mažiau svarbūs nei vertė žmogaus, kuris yra mūsų bendrapilietis.

Kalbant apie kitus aktualius diasporos klausimus, ši valdančioji koalicija

buvo daug jų įtraukusi į vyriausybės programą. Kai kuriuos jau išsprendė, pavyzdžiui, asmenvardžių rašymo, taip pat ir įsisenėję lituanistinio švietimo klausimai pagaliau pajudinti. Ar pavyks viską, ką buvote užsibrėžę, išspręsti per likusius dvejus metus?

Dėl lituanistinio švietimo – iniciatyvos yra Seime, esame kadencijos pusiaukelėje, taigi tikrai manau, kad pavyks reikalingus sprendimus priimti. Dėl asmenvardžių jau priimtas sprendimas – juo aš ypač džiaugiuosi, nes tai buvo sprendimas, link kurio parlamentas ėjo ne vieną kadenciją. Daug metų buvo svarstoma, buvo daug abejonių, diskusijų, buvo vis grįžtama į diskusijos fazę. Ir galų gale metų pradžioje, nepaisant visokiausių iššūkių su kuriais dabar susiduriame, sprendimas dėl asmenvardžių rašymo buvo priimtas. Mano galva, tai palengvino gyvenimą nemažam kiekiui žmonių ir niekam situacijos nepablogino. Plačiaja prasme, tai ir yra esmė tokių svarbių su žmogaus teisėmis susijusių sprendimų esmė. Grįžtant prie klausimo, ar diasporai aktualūs klausimai šiame Seime yra matomi ir svarbūs, – galiu atsakyti, kad tikrai taip. Yra tradiciškai veikianti PLB ir LR Seimo komisija, ji labai aktyviai dirba, ten yra aptariama tikrai daug iniciatyvų. Lituanistinis švietimas yra vienas esminių klausimų, dėl kurio yra aktyviai diskutuojama, ir manau, kad mes rasime sutarimą.

Šalia įvairių išeiviams aktualių įstatymų pataisų labai svarbus ir asmeninis, neformalus politikų ryšis su išeivija. Pirmą kadenciją Seime dirba diasporos išrinktas atstovas, politikai lankydami užsienyje pakeliui aplanko ir vietos lietuvių bendruomenes, vis paprasčiau bendrauti nuotoliniu būdu. Kiek svarbus tas tiesioginis bendravimas, diasporos problemų pažinimas iš vidaus? Ir ko tikimasi iš kitos pusės, tai yra, diasporos?

Lankydamosi kitose valstybėse kaip Seimo Pirmininkė, susitikimuose su vienos ar kitos šalies gyventojais lietuviais pastebiu jų aktyvumą, įsitraukimą į ryšio su Lietuva palaikymą ir tai labai džiugu. Matyt, to ir gali tikėtis, kad įsitvirtinus, įleidus šaknis kitoje šalyje, ryšys su Lietuva vis tiek išlieka. Mane asmeniškai labai džiugina, kad išeivijos lietuviai labai gerai žino ir seka mūsų aktualijas, domisi tuo, kas vyksta. Akivaizdu, kad tas ryšys yra gilus ir kasdieninis. Ko labai norisi, tai, pavyzdžiui, aktyvesnio dalyvavimo referendumuose, dalyvavimo rinkimuose, tai yra išlaikyti ryšį ir aktyviai įsitraukiant į valstybės reikalus. Taip pat labai svarbu sudaryti galimybes norintiems sugrįžti. Vienas pagrindinių aspektų yra švietimo prieinamumas parvykstantiems su vaikais, kad jie turėtų visas galimybes vėl grįžti

į Lietuvos švietimo sistemą, galbūt įveikti kilsius iššūkius dėl kalbos, kad būtų pagalba šioje srityje. Ypač per pandemiją plūstelėjo grįžtančiųjų banga ir tas procesas vyko gana sklandžiai. Tai yra svarbus emigracijos politikos aspektas.

Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen, PLB pirmininkė Dalia Henke (iš dešinės), PLB Viešųjų ryšių komisijos pirmininkė Aurelija Orlova. Nuotr. iš A. Orlovos arch.

Žodis „emigrantas“ anksčiau turėjo tokį neigiamą atspalvį, kuris Lietuvoje pagaliau lyg ir baigia išnykti. Ką dar reikia padaryti, kad į išeivius nebūtų žiūrima kreivai? Gal būtent požiūrio pakeitimas ir būtų sėkmingo referendumo paslaptis, nes viskas priklausys nuo Lietuvoje balsuojančiųjų.

Taip, visiškai pritarčiau, kad emigrantas kadaise turėjo neigiamą konotaciją, kurios jau nebelieka. Džiaugiuosi, kad Lietuva yra atviresnė pasauliui, kad mes kalbame apie pasaulio lietuvius. Tos neigiamos konotacijos nyksta ir jų neturėtų būti jokiais būdais. Manau, svarbiausia, kad keičiant požiūrį nebeliktų pasidalijimo į MES ir JIE. Kaip to pasiekti? Yra įvairių galimybių, iniciatyvų. Viena tokių, kurioje ir man tenka dalyvauti, siūlo jauniems išeivijos atstovams, stažuotis

atvykstantiems studentams galimybę padirbėti tam tikrose įmonėse, institucijose ir kartu susipažinti su Lietuva dar geriau. Kai kurie jų būna išvažiavę iš Lietuvos sulaukę sąmoningo amžiaus, kiti – visai vaikystėje, bet iniciatyvos, įtraukiančios jaunas žmones ir supažindinančios juos su Lietuva, yra labai pozityvios, ir jų yra nemažai. Norėtusi, kad jos plėstųsi. Čia, Seime, taip pat dažnai apsilanko tokiose iniciatyvose dalyvaujantys lietuviai išeiviai. Manychiau, kad atskirtį mažina būtent bendri darbai, bendros iniciatyvos ir dalijimasis geromis, pozityviomis istorijomis. Čia daug kas priklauso ir nuo žiniasklaidos – kaip ji perteikia išeivių gyvenimą, kokias istorijas pasakoja. Kiek stebiu, tai gerų, įkvepiančių istorijų mūsų viešojoje erdvėje yra vis daugiau. Ir jos taip pat palengva formuoja pozityvų, gerą ryšį ir supratimą, kad neturėtų būti jokio pasidalijimo.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, išeivijos vaidmuo tarsi pasikeitė. Nebereikia kelti Lietuvos laisvės bylos, nors, kita vertus, mes vis tiek esame mažieji Lietuvos ambasadoriai, per kuriuos Lietuva yra matoma pasaulyje.

Dabartiniame iššūkių kupiname pasaulyje mūsų vienybė, mūsų sutarimas yra svarbi ir didžiulė jėga. Tie žmonės, kurie negyvena Lietuvoje, yra tarsi Lietuvos ambasadoriai, dažnai nuveikia didžiulius darbus tam, kad Lietuva būtų ir saugesnė, sėkmingesnė ir geriau pasaulyje žinoma. Tokių pavyzdžių yra daugybė. Išeivijos vaidmuo mūsų kovoje dėl nepriklausomybės buvo nepaprastai svarbus, o šiandieną kova vyksta Ukrainoje, kovojama su Rusijos agresija prieš Ukrainą, tai irgi yra ir mūsų saugumo, ateities klausimas. Pasaulio lietuviai, remdami Ukrainą įvairiomis iniciatyvomis, įvairiais darbais, galų gale nešdami žinią savo bendruomenėse, kurios galbūt yra labai toli, taip pat prisideda prie to, kad Lietuva būtų saugesnė, kad Ukraina apsigintų ir pasiektų pergalę. Čia mūsų bendras darbas, bendras uždavinys. Pasaulio lietuviai atlieka labai svarbų vaidmenį dabartiniame karo kontekste.

Straipsnis spausdintas metraštyje „Pasaulio lietuvis“, 2022 metai Nr. 585.

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorių.